

A photograph of three children laughing and hugging outdoors. The child on the left has long brown hair and is wearing a dark green jacket. The child in the middle has blonde hair in a ponytail and is wearing a light blue jacket. The child on the right is wearing a bright green jacket and a black beanie. They are all smiling and laughing. In the background, there is a building with large glass windows and some trees.

Vaikuttavuusinvestoimisella tuloksellista hyvinvointia

Projektijohtaja Mika Pyykkö

16.2.2017

Mitä on vaikuttavuusinvestoiminen?

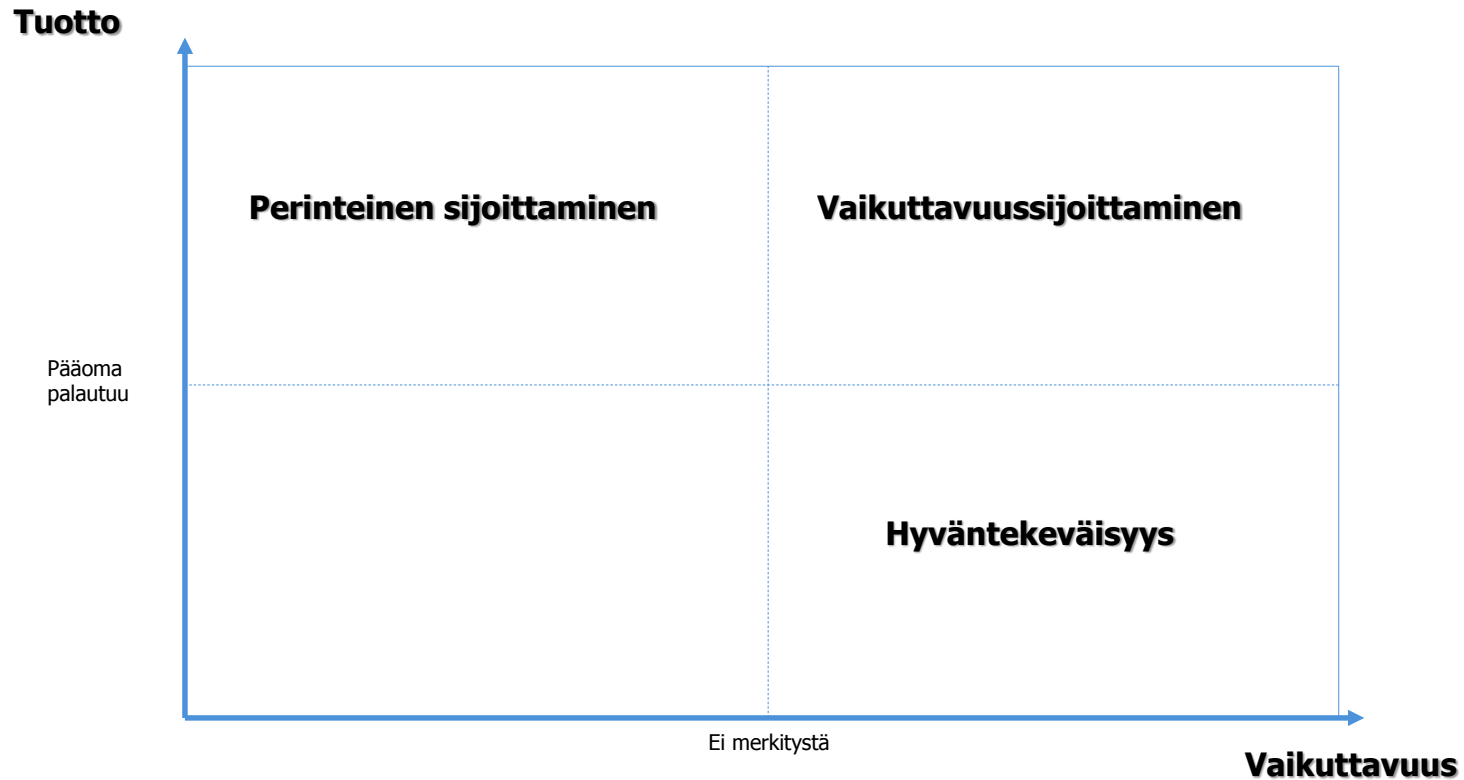
Vaikuttavuusinvestoimisessa (*engl. Impact investing*) tavoitellaan tuoton lisäksi myönteisiä ja mitattavia yhteiskunnallisia vaikutuksia. Sijoittajalle se on mahdollisuus laajentaa näkökulmaa perinteisestä tuotto-riski-tarkastelusta mitattavissa olevan yhteiskunnallisen hyödyn tavoitteluun. Käsitteen alle mahtuu monenlaisia instrumentteja lainoista oman pääoman ehtoihin sijoituksiin.

Olennaista on, että

- 1) investointi kohdistuu toimintaan, jonka tarkoituksena on lisätä yhteiskunnallista hyvää
- 2) investoinnille asetetaan selkeät vaikuttavuustavoitteet, joiden toteutumista mitataan
- 3) investoinnille asetetaan taloudelliset tuottotavoitteet

Sijoittamisen eri painotuksia

Miksi vaikuttavuusinvestoimisessa on järkeä?

Julkisen talouden tasapainottaminen vaatii uusia rahoitus- ja toimintamalleja.

Hyvinvointiongelmien ovat mittavia ja kalliita. Ehkäisevään toimintaan ei riitä varoja, vaikka se tulisi usein edullisemmaksi.

Systemaattinen tuloksellisuuden seuranta auttaa suuntaamaan niukat resurssit parhaisiin ratkaisuihin.

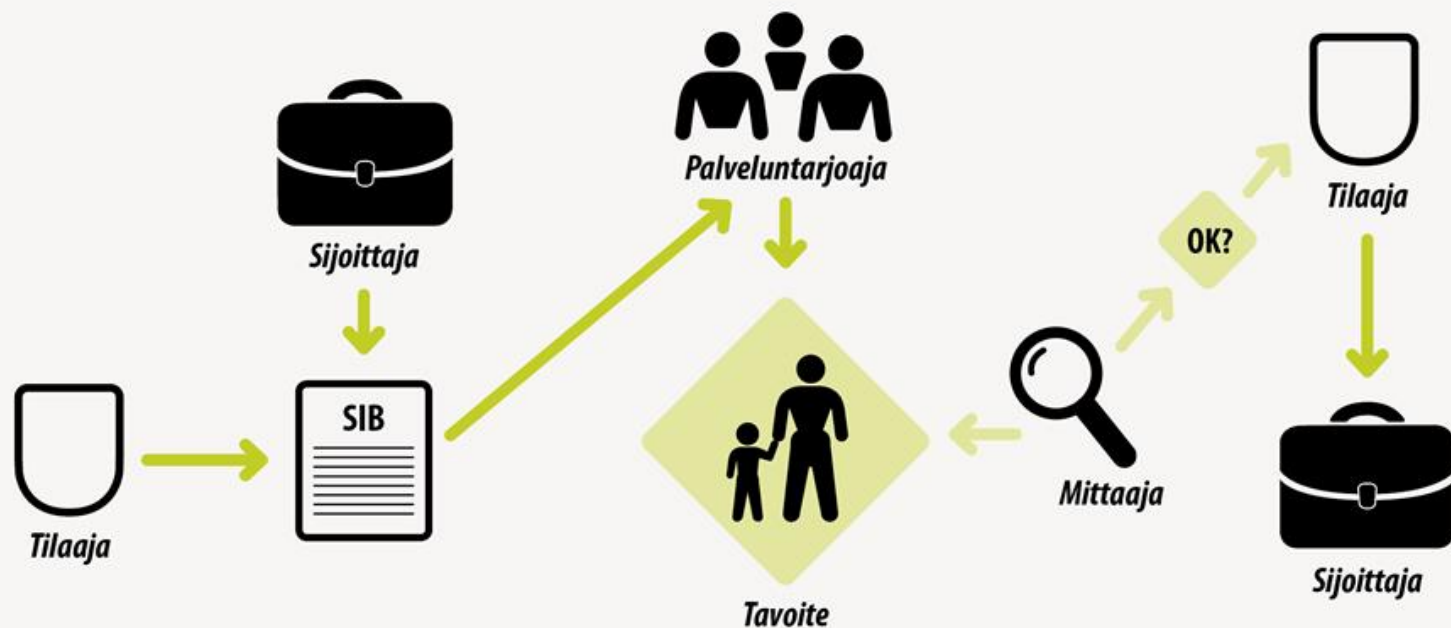
Julkisen, kolmannen ja yksityisen sektorin tiiviimmästä yhteistyöstä hyötyvät kaikki osapuolet.

Sitra ja vaikuttavuusinvestoiminen

- Yksi Sitran avainalueista 1.5.2014 – 30.6.2017
- Painopisteenä hyvinvoinnin edistäminen (laajasti ymmärrettynä)
- Tavoitteena
 - 1) rakentaa Suomeen **vaikuttavuusinvestoimisen ekosysteemi** yhdessä eri toimijoiden kanssa
 - 2) kokeilla uutta sijoitus-, rahoitus- ja yhteistyömallia käytännössä
 - toimintaympäristö- ja markkinaselvitykset
 - käsittemäärittely
 - mallintamisen ja mittaamisen kehittäminen
 - vaikuttavuusinvestoimisrahasto
 - Social Impact Bond (SIB) -pilotit
 - yhteiskunnallinen markkinointi

Vaikuttavuusinvestoiminen käytännössä

Yksi vaikuttavuusinvestoimisen toteutusmuoto on *Social Impact Bond (SIB)* eli tulospäerusteinen rahoitussopimus. Siinä sijoittaja kantaa kokonaan hankkeen taloudellisen riskin ja julkinen sektori maksaa vain tuloksista. Sijoituksin kerätyt varat käytetään asetetun tavoitteen edistämiseen.

1 Kunta havaitsee ongelman tai tarpeen, jonka ratkaisulle asetetaan tavoitteet.

2 Kunta määrittelee yhdessä palveluntarjoajan kanssa toimet ongelman ehkäisemiseksi.

3 Sijoittajat investoivat tarvittavaan toimintaan.

4 Riippumaton taho todentaa, onko asetetut tavoitteet saavutettu.

5 Jos tavoitteet saavutetaan, kunta palauttaa sijoittajalle pääoman ja maksaa sovitun koron. Jos tavoitteita ei saavuteta, kunta ei maksa mitään.

- Voidaan hyödyntää kun
 - **halutaan ostaa tuloksia** – ei ”vain” suoritteita tai toiminta
 - investoinnit ovat hyvin etupainotteisia suhteessa odotettavissa olevaan laadulliseen ja taloudelliseen hyötyyn = **edistävä ja ehkäisevä toiminta**
 - toiminta liittyy hyvin laajaan tai suppeaan väestöryhmään
 - toimintaan liittyy poliittisia näkökulmia tai käytännön riskejä
- Voimakas tulevaisuusorientaatio
- Tuloksellisuuden todentaminen mallintamalla ja mittaamalla

Esimerkkejä monilta osin ehkäistävissä olevista kustannuksista

Kustannus	euroa vuodessa
Huostaanotettu lapsi	130 000
Syrjäytynyt nuori	20 000
Ympäri vuorokautista hoivaa tarvitseva ikääntynyt	40 000
Alkoholihaitat	1 mrd.
Liikkumattomuus	1 - 2 mrd.
Sairauspoissaolot	3 - 4 mrd.
Tupakointi	1,5 mrd.
Tyypin 2 diabetes	1 mrd.
Yksinäisyys jne.	...

- Tulosten ostaminen edellyttää, että julkisen sektorin organisaatio on määritellyt
 - väestöryhmän, jonka hyvinvoinnin edistämiseen toimet ensisijassa kohdennetaan
 - mitattavissa olevan hyvinvoinnin (osatekijän) tai sitä määrittävän tekijän tavoitetaso tai niissä tapahtuvaksi halutun muutoksen
 - edellä mainitun tuloksen taloudellisen arvon ja sen perusteella maksettavan tulospalkkion enimmäissuuruuden
- Hankehallinnoija ja palveluntuottaja(t) määrittelevät ja toteuttavat parhaaksi katsomallaan tavalla käytännön toimet (soveltuvilta osin yhteistyössä kunnan tms. kanssa)

SIB-hankkeen lähtökohtana taloudellinen ja toiminnallinen mallinnus

1. Tarpeen ja väestöryhmän (alustava) määrittely
2. 2–5 edellisen vuoden ilmiö- ja kulukehityksen todentaminen ja sen perusteella seuraavien vuosien kehityssuunnan hahmottaminen vrt. tarpeen taustalla oleva muutos ko. väestöryhmän hyvinvoinnissa
3. Kulukehityksen syiden todentaminen
4. Kulukehityksen syiden taustalla olevien juurisyiden ja sitä ehkäisevien mahdollisuuksien määrittely
5. Haluttujen tulostavoitteiden määrittely (hyvinvointi- ja taloudelliset tavoitteet)
6. Juurisyihin vaikuttamiseksi tarvittavien toimien määrittely (palvelu- tai toimintakokonaisuus)
7. Palvelukokonaisuuden toteuttajan/toteuttajien valinta
8. Palvelukokonaisuuden nettototeuttamiskustannusten laskeminen
9. Saavutettavissa olevat hyödyt vs. tarvittava investointi -vertailu
10. Lopullinen päätös SIB-hankkeen käynnistämisestä → hankesuunnitelma jne.

SIB-hankkeen tuloksellisuuden seuranta

- Indikaattoreita
 - Tulostittarit sopimukseen (milloin raha liikkuu)
 - Toimintaa ohjaavat mittarit (resurssien käytön optimointi)
 - Prosessimittarit (suoritteiden ja prosessin laatu)
 - Muut mittarit (muut mahdolliset tulospalkkion maksajaa ja/tai muita yhteistyötahoja kiinnostavat mittarit)

Suomen ja Pohjoismaiden 1. SIB edistää työhyvinvointia

Mikä TYHY-SIB?

- Julkisen sektorin työnantajille tarjottava palvelukokonaisuus, joka auttaa niitä edistämään työhyvinvointia ja esim. vähentämään sairauspoissaoloja
- Sopimusten toivottu aikajänne 3 vuotta

Sopijaosapuolet

- Julkisen sektorin organisaatio (= asiakas) ja Epique Työhyvinvointi I Ky –rahasto
- Hankehallinnoija: Epique Oy, yhteiskunnallinen yritys

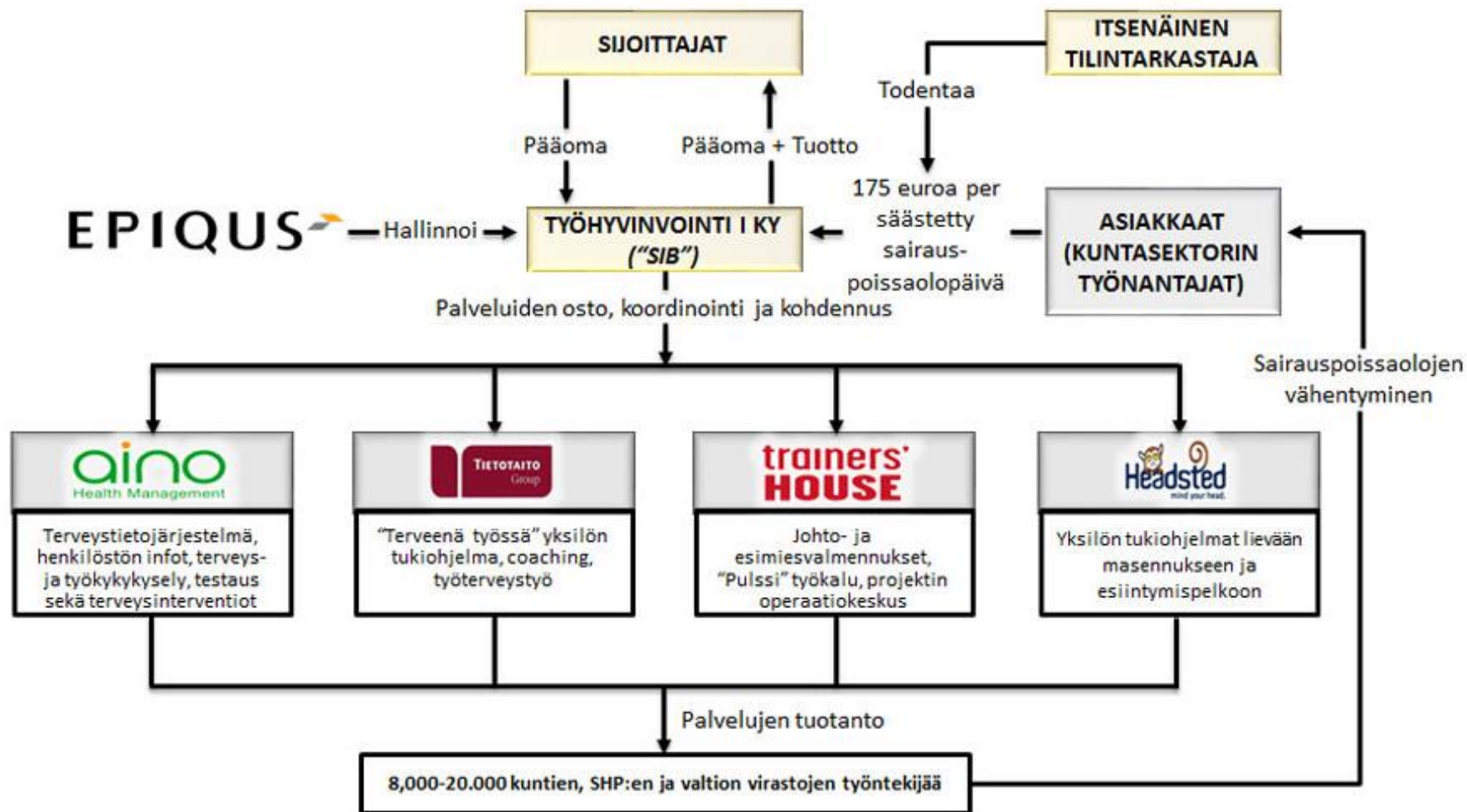
Palvelun rahoitus ja hinnoittelu

- Palvelu tuotetaan SIB-rahoituksella: asiakas maksaa automaattisesti vain osanottomaksun 15 euroa/työntekijä
- Tulospohjaisena palvelupalkkiona asiakas maksaa osuuden sairauspoissaolojen vähenemisen ja muun mahdollisen mitattavissa olevan myönteisen kehityksen aikaan saamasta kustannussäästöstä

Palvelun tuottajat

- Rahaston alihankkijat Aino Health Management Oy, Headsted Oy, Tietotaito Group Oy ja Trainers' House Oy

Epique Työhyvinvointi I Ky

SIB: Maahanmuuttajien kotoutuminen ja nopea työllistyminen

Tavoitteet

- Nopeuttaa maahanmuuttajien työllistymistä, kokeilla uusia koulutus- ja työllistämismalleja sekä mahdollistaa maahanmuuttajan koulutuksen ja työnteon yhdistäminen joustavalla tavalla

Asiakas/tilaaja

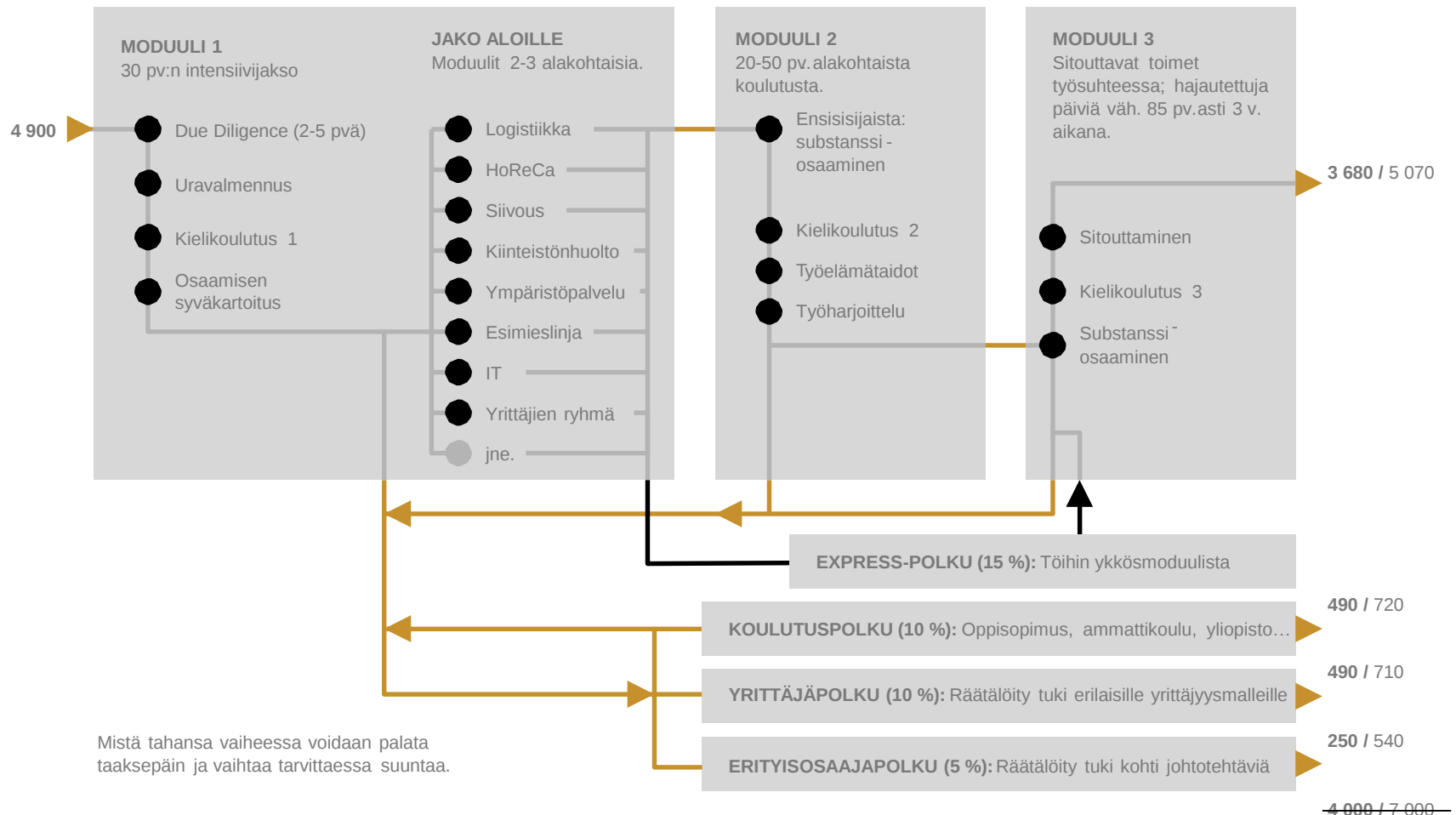
- Työ- ja elinkeinoministeriö (TEM)

Toteutuksen vaihe

- Kilpailutuksen perusteella valittu hankehallinnoija (Epique Oy), joka aloittanut virallisesti 1.6. ja jonka tehtävänä erityisesti
 - hankekokonaisuuden suunnittelu ja hallinnointi
 - hankkeisiin liittyvän rahoitusinstrumentin (sijoitusrahasto) rakentaminen
 - varainkeruu rahastoon ja rahaston hallinnointi
 - tulostavoitteiden mukaisen maahanmuuttajien koulutus- ja työllistämistoiminnan järjestämisen yhteistyössä palveluntuottajien kanssa
 - seuranta, väli- ja loppuraportointi

Epique, Koto-SIBin interventioprosessi

Työllistymisiä / Henkilötyövuodet

Arvio SIB-hankekokonaisuudesta keväällä 2017

– yhteensä 5 rahastoa

SIB	Tilanne
Työhyvinvoinnin edistäminen julkisella sektorilla	Käynnissä, 3 asiakasorganisaatiota, (hankehallinnoijana Epiqus)
Maahanmuuttajien nopea kotoutuminen ja työllistyminen	Käynnistymässä, TEM, (Epiqus)
Lasten, lapsiperheiden ja nuorten hyvinvoinnin edistäminen	Käynnistymässä, useita kuntia mukana prosessissa (FIM yhteistyössä LSKL:n kanssa)
Ikääntyneiden itsenäisen toimintakyvyn vahvistaminen	Useita kuntia ja kuntayhtymiä mukana prosessissa
Työllistymisen edistäminen	Useita kuntia ja kuntayhtymiä mukana prosessissa

Hankehallinnoijan
kilpailutus
käynnistymässä

Rakennamme huomisen menestyvää Suomea

sitra.fi

Facebook.com/SitraFund

@SitraFund

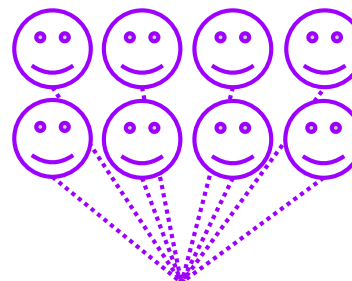
SITRA

Puitesopimus hanke-
hallinnoinnista

Sopimus rahaston
salkunhoidosta ja
hallinnoinnista

Sijoittajat
tekevät sijoitus-
sopimuksen
rahastoon

Lapset ja nuoret
I Ky (Rahasto)

Rahasto sijoittaa yksittäisiin
kunta-/hankekohtaisiin sijoitus-
instrumentteihin

EPIQUS

Sopimus yksittäisen
SIB:n hallinnoinnista

"Syrjäytymisen ehkäisy"
(SIB 1)

"Saolo"

"...ään"
(SIB 3)

Palvelusopimus

Hankekohtainen
asiakassopimus

Asiakastarpeen
kartoittaminen

Kunta X Y Z

Toteutus-
kumppanit

Toteutuskumppaneiden valinta

FIM

Rahaston toteuttamisprosessi

1. Hankehallinnoijan kilpailutus (Kuntahankinnat)
2. Sopimuksen tekeminen valitun hankehallinnoijan (FIM) kanssa (Kuntahankinnat)
 - FIMin alihankkijoina hankkeessa mm. Lastensuojelun Keskusliitto (LSKL) ja Epique
3. FIM Lapset ja nuoret I Ky -rahaston suunnittelu, tarvittavien viranomaislupien hankkiminen sekä sijoittajien etsiminen (FIM). Rahaston hallinnointi ja raportointi sijoittajille.
4. Kuntakohtaisen asiakastarpeen selvittäminen (kunta, Sitra & LSKL)
5. Asiakassopimuksen neuvottelu kunnan kanssa (FIM/Epique & kunta)
6. Kunta-/hankekohtaisen sijoitusinstrumentin (SIB) suunnittelu ja toteutus (FIM/Epique)
7. Toteutuskumppanien valinta (LSKL & FIM/Epique – hyväksyntä kunnalta)
8. Toteutuskumppanien sopimusten solmiminen (FIM/Epique)
9. Kehittämistyön tuki toteutuskumppaneille (LSKL)
10. Kuntakohtaisten SIB:ien hallinnointi (Epique) ja toteutuskumppanien toiminnan valvonta (Epique & LSKL)
11. Kuntakohtaisen toiminnan laadunvalvonta (LSKL & Epique yhteistyössä kuntatoimijan kanssa)

"Syrjäytymisen ehkäisy"
(SIB 1)

Kunta-/Koulupoissaolo"
(SIB 2)

"Työelämään
kiinnittyminen" (SIB 3)

Intervention kohteena oleva ikäryhmä

0 – 10 vuotiaat

10 – 15 vuotiaat

15 – 24 vuotiaat

Vaikuttavuuden laskenta(esimerkiksi)

Sijaishoito- ym.
kustannusten ja tukiaisten
toteutuman ja
segmenttikohtaiseen
odotusarvon vuosittainen
erotus

Koulupoissaolojen määrä
tms. verrattuna
odotusarvoon

Kustannusten ja
verotuottojen nettomäärä
verrattuna odotusarvoon

SIBin / intervention kesto

8 – 18 vuotta

4 – 8 vuotta

4 – 8 vuotta

A photograph of three young women in winter clothing laughing and hugging outdoors at dusk. The woman on the left has long brown hair and is wearing a dark green jacket. The woman in the middle has blonde hair in a ponytail and is wearing a light blue jacket. The woman on the right is wearing a bright green jacket and a black beanie. They are all smiling and laughing. In the background, there is a building with large glass windows and some trees.

Mallintaminen palveluiden pohjana

16. helmikuuta 2017

Petri Hilli

SIB-hankkeen lähtökohtana mallinnus

Malli on esitys kokonaisuudesta, jonka avulla pyritään ymmärtämään ja simuloimaan mallin kohdetta. Se antaa enemmän tietoa todellisuudesta kuin hypoteesi ilman mallia ja auttaa ymmärtämään monimutkaisia kokonaisuuksia ja/tai asioita joita ei voida havaita (esim tulevaisuus).

SIB-hanke perustuu yleensä

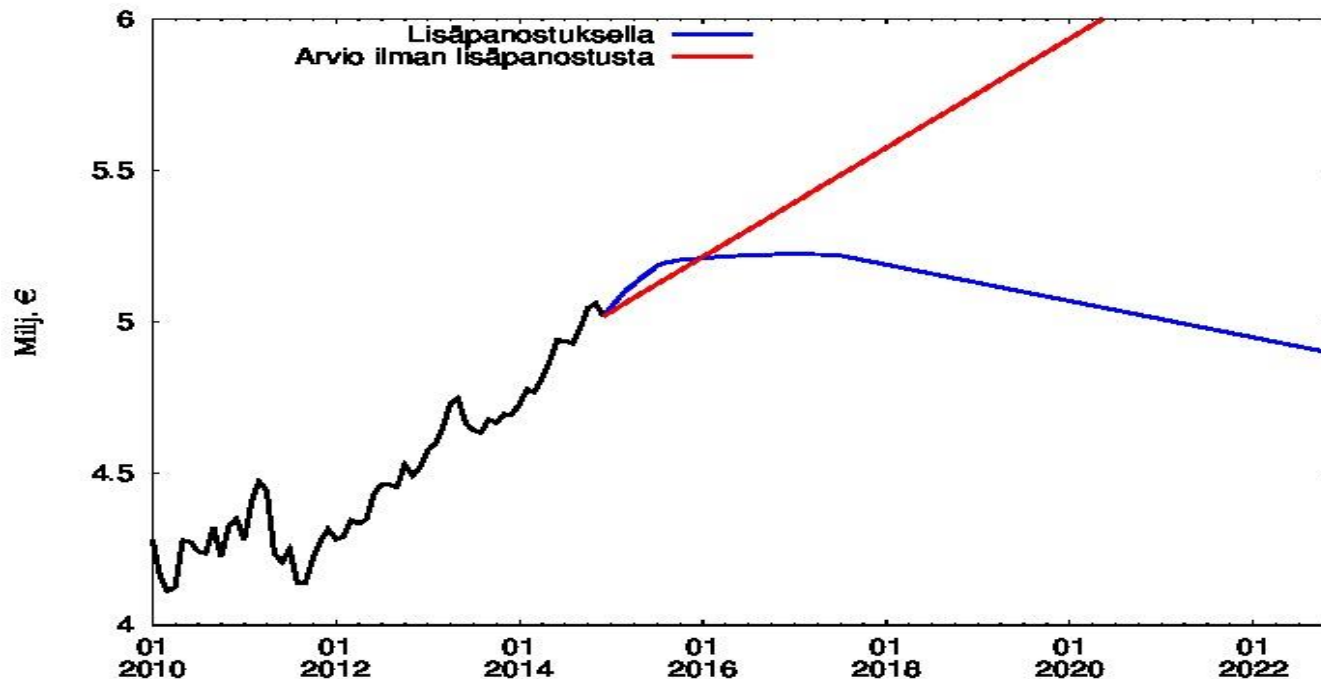
- Toiminnalliseen malliin: mitä tehdään, kenelle ja miksi, että päästään lähtötilasta tavoitetilaan
- Taloudelliseen malliin: kannattavuuslaskenta

SIB-hankkeen taloudellinen ja toiminnallinen mallinnusprosessi

1. Tarpeen ja väestöryhmän (alustava) määrittely
2. 2 – 5 edellisen vuoden ilmiö- ja kulukehityksen todentaminen ja sen perusteella seuraavien vuosien kehityssuunnan hahmottaminen; vrt. tarpeen taustalla oleva muutos ko. väestöryhmän hyvinvoinnissa
3. Kulukehityksen syiden todentaminen
4. Kulukehityksen syiden taustalla olevien juurisyiden ja sitä ehkäisevien mahdollisuuksien määrittely
5. Haluttujen tulostavoitteiden määrittely (hyvinvointi- ja taloudelliset tavoitteet)
6. Juurisyihin vaikuttamiseksi tarvittavien toimien määrittely (palvelu-/toimintakokonaisuus)
7. Palvelukokonaisuuden toteuttajan/toteuttajien valinta
8. Palvelukokonaisuuden nettototeuttamiskustannusten laskeminen
9. Saavutettavissa olevat hyödyt vs. tarvittava investointi –vertailu
10. Lopullinen päätös SIB-hankkeen käynnistämisestä -> hankesuunnitelma jne.

Taloudellinen mallinnus

- Toiminnan taloudellista potentiaalia arvioitaessa tehdään laskelma, mitä tapahtuisi jatkamalla nykyisellä tavalla ja jos palvelut toimitetaan

- laskelmien erotuksesta syntyy arvio jakovarasta, josta määrätään hinta (= %-osuus säästöistä)

Taloudellinen mallinnus

Kannattavuuden kannalta olennaisia tekijöitä ainakin

- Kunnan tavoitteet
- Toiminnallinen malli: Käytössä oleva tieto syy-seuraussuhteista ja aikaisemmista näytöistä
- Sopimuksen pituus: asetetaan toiminnan vaatimusten mukaan
- Ymmärrettävyys: yksinkertainen on kaunista
- Olennaisuus: otetaan mukaan vain välttämättömin, mallinnuksesta ja mittaamisesta ei saa tulla isäntää eikä peikkoa

Taloudellinen mallinnus

Kunnan, palveluntuottajien ja rahoittajan on arvioitava tuloksiin vaadittavien ehkäisevien suoritteiden hintoja/kustannuksia laskiessaan toimituksen kannattavuutta omasta näkökulmastaan

Kunta maksaa tuloksista: tulosperusteinen laskutus voidaan sitoa

- todellisuudessa havaittuihin säästöihin
- laskennallisiin säästöihin

Kustannussäästöjen suuruutta arvioidaan vertaamalla toteutunutta

- vertailuryhmään, esim satunnaistettu koeasetelma (RCT), Suomessa ei suosittu, US vallitseva
- laskennalliseen ennusteeseen odotetusta kustannuskehityksestä

Koto-SIB: Maahanmuuttajien nopea työllistyminen

Tavoitteet

- Nopeuttaa maahanmuuttajien työllistymistä, kokeilla uusia koulutus- ja työllistämismalleja sekä mahdollistaa maahanmuuttajan koulutuksen ja työnteon yhdistäminen joustavalla tavalla

Asiakas/tilaaja

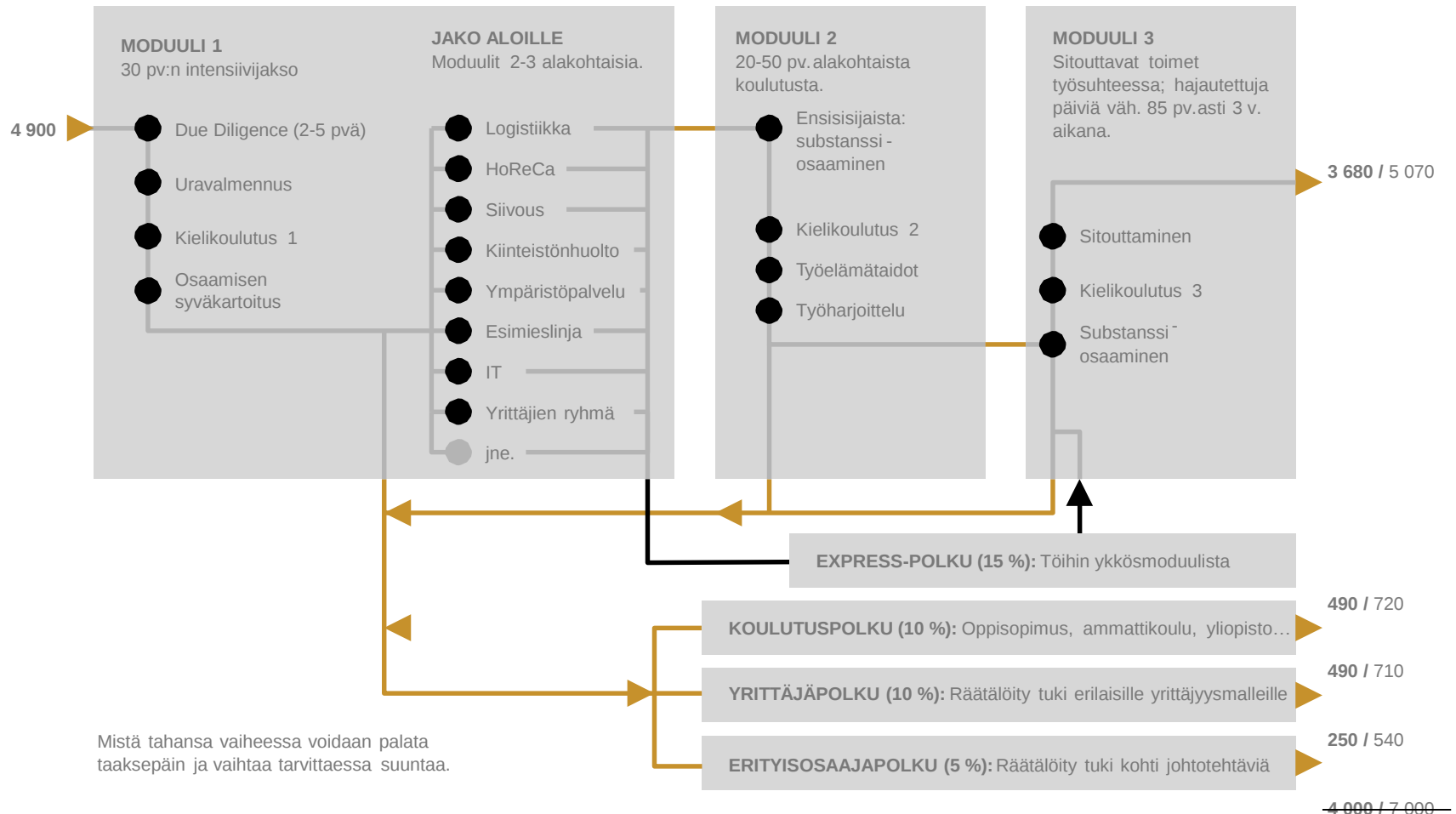
- Työ- ja elinkeinoministeriö (TEM)

Toteutuksen vaihe

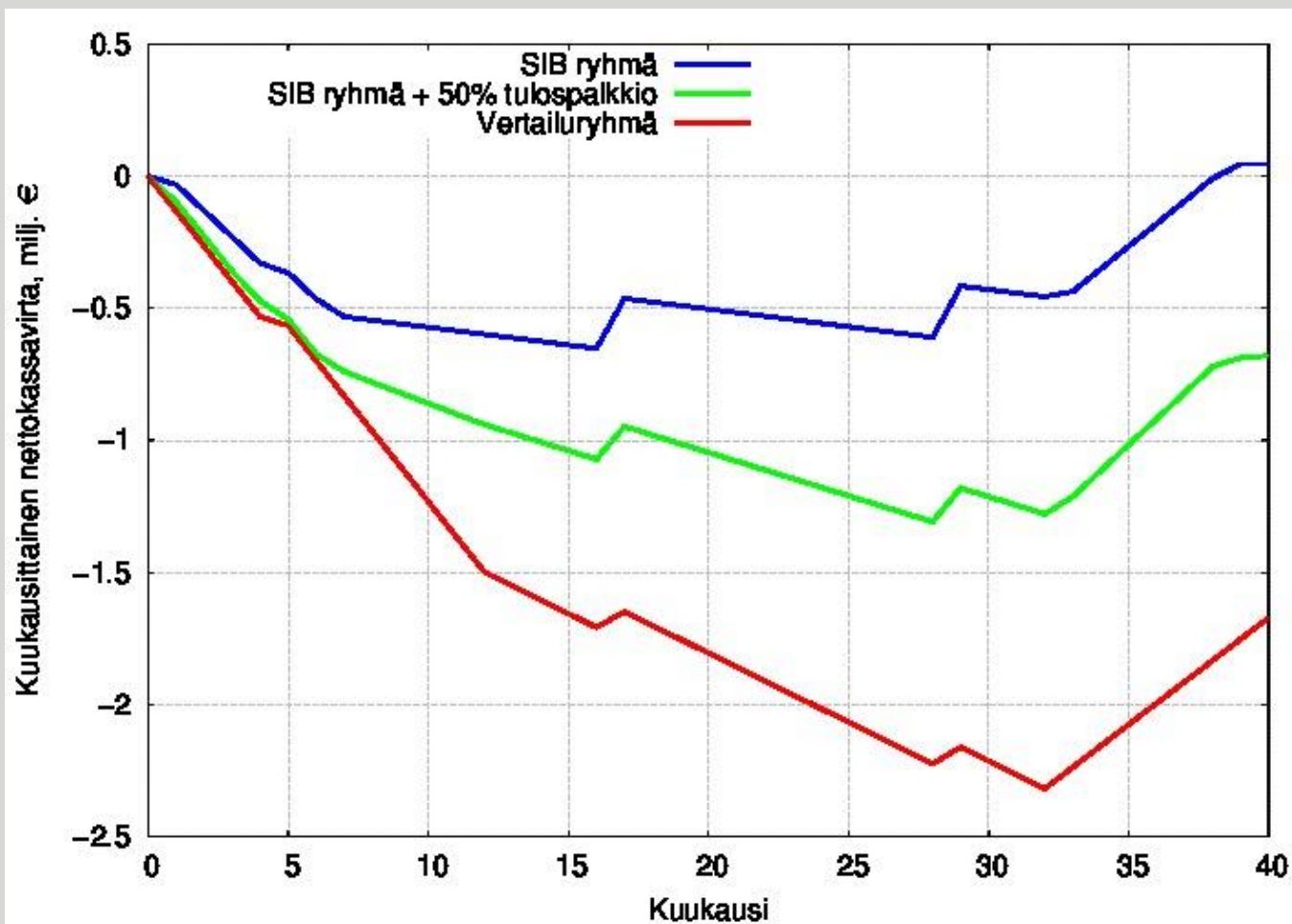
- Kilpailutuksen perusteella valittu hankehallinnoija (Epique Oy), joka aloittanut virallisesti 1.6. ja jonka tehtävänä erityisesti
 - hankekokonaisuuden suunnittelu ja hallinnointi
 - hankkeisiin liittyvän rahoitusinstrumentin (sijoitusrahasto) rakentaminen
 - varainkeruu rahastoon ja rahaston hallinnointi
 - tulostavoitteiden mukaisen maahanmuuttajien koulutus- ja työllistämistoiminnan järjestämisen yhteistyössä palveluntuottajien kanssa
 - seuranta, väli- ja loppuraportointi

Epique, KOTO-SIBin interventioprosessi

Työllistymisiä / Henkilötyövuodet

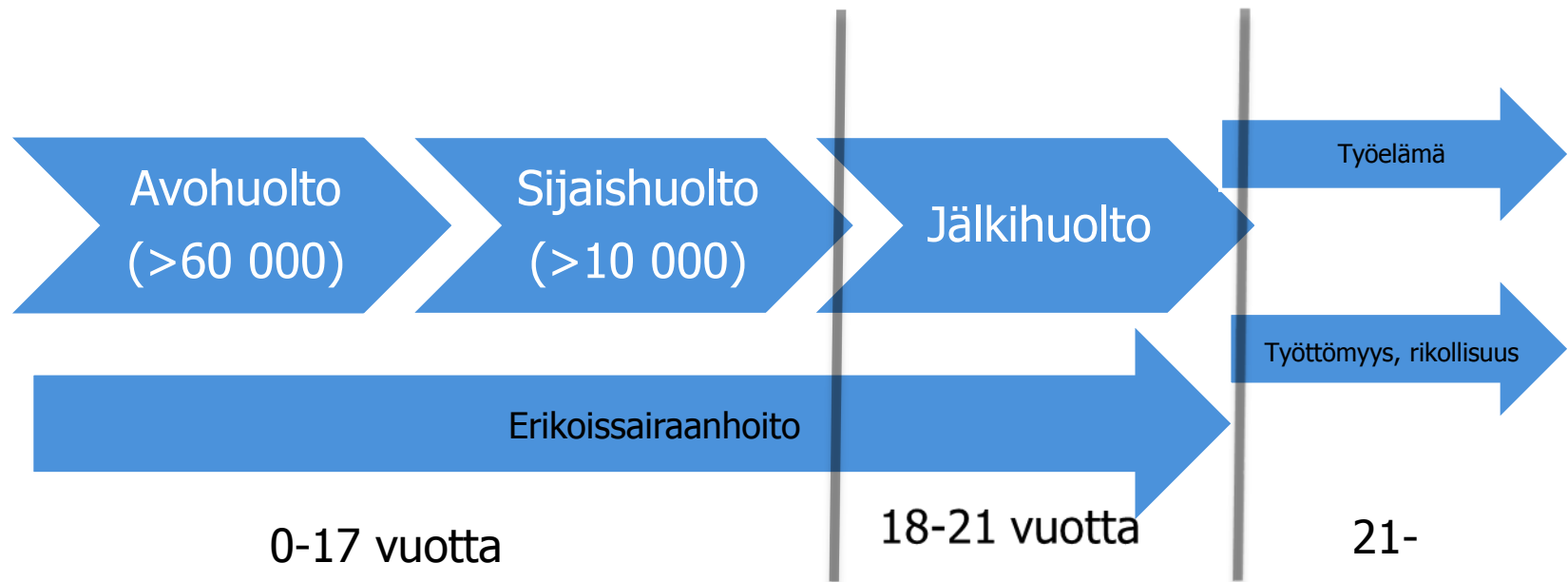

Koto-SIB:n kassavirrat valtion näkökulmasta

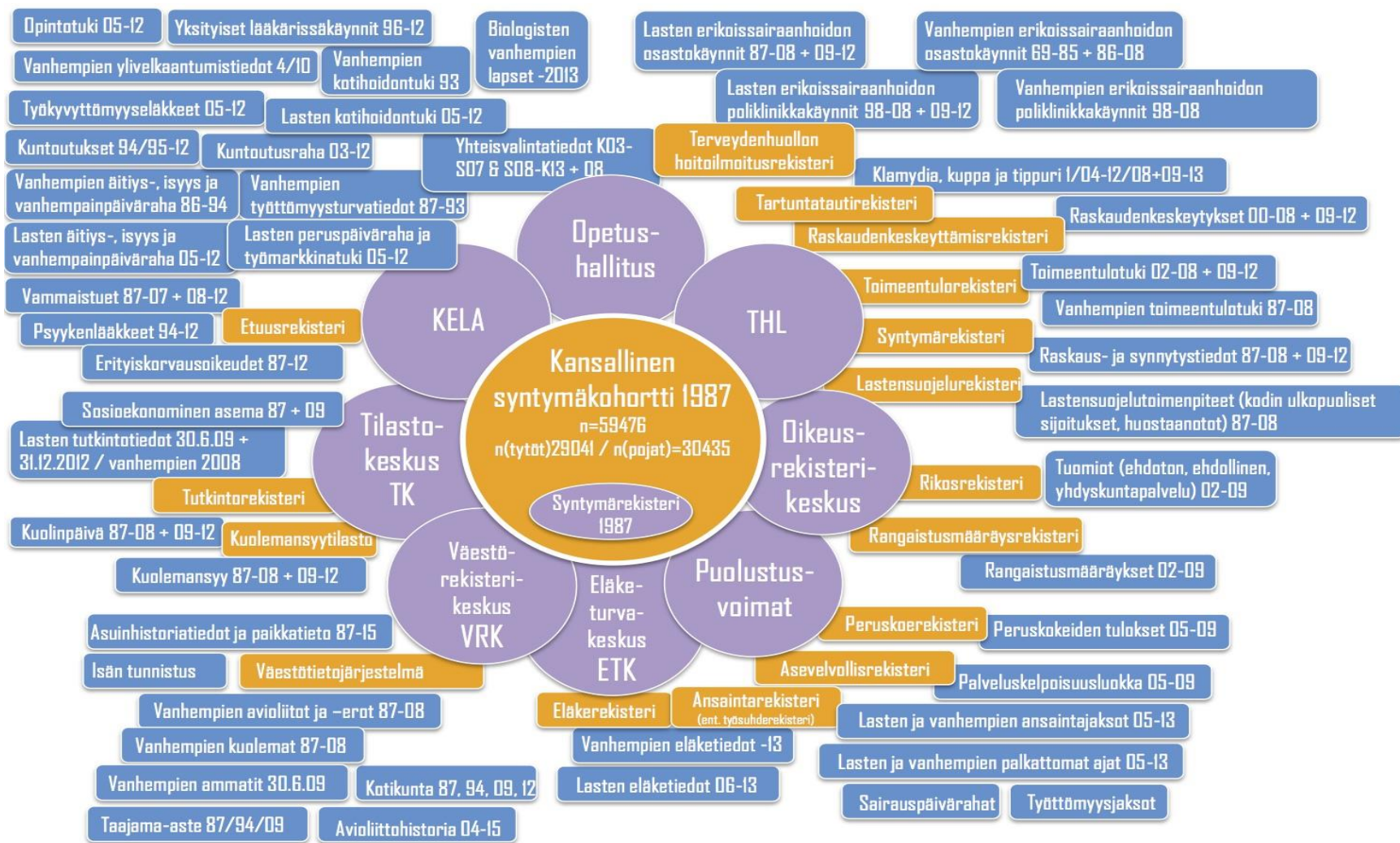
Esimerkki: lastensuojelu

Tälläkin hetkellä useampi kuin joka 20. lapsi lastensuojelun piirissä

Tavoitteena, että jokainen 18 vuotias on matkalla työelämää ja/tai muuten integroitunut yhteiskuntaan

Esimerkki: lastensuojelu

Esimerkki: lastensuojelu

Malli tehty yhteistyössä THL:n (Merikukka, Ristikari, Ståhl), Iceheartsin (Vartiamäki) ja kuntien (Pekuri, Valkama) asiantuntijoiden kanssa.

1987 kohorttitiedon avulla lapset jaetaan riskiryhmiin, riskitekijöitä

- vanhemman pitkittynyt toimeentulotuki (yli 6kk)
- vanhemman mielenterveys- ja/tai päihdeongelma
- vanhemman alhainen koulutus
- perhetausta; ero, huoltajan kuolema, isä ei tiedossa

Yhteenlasketut riskipisteet määrittävät riskiluokan (0-4)

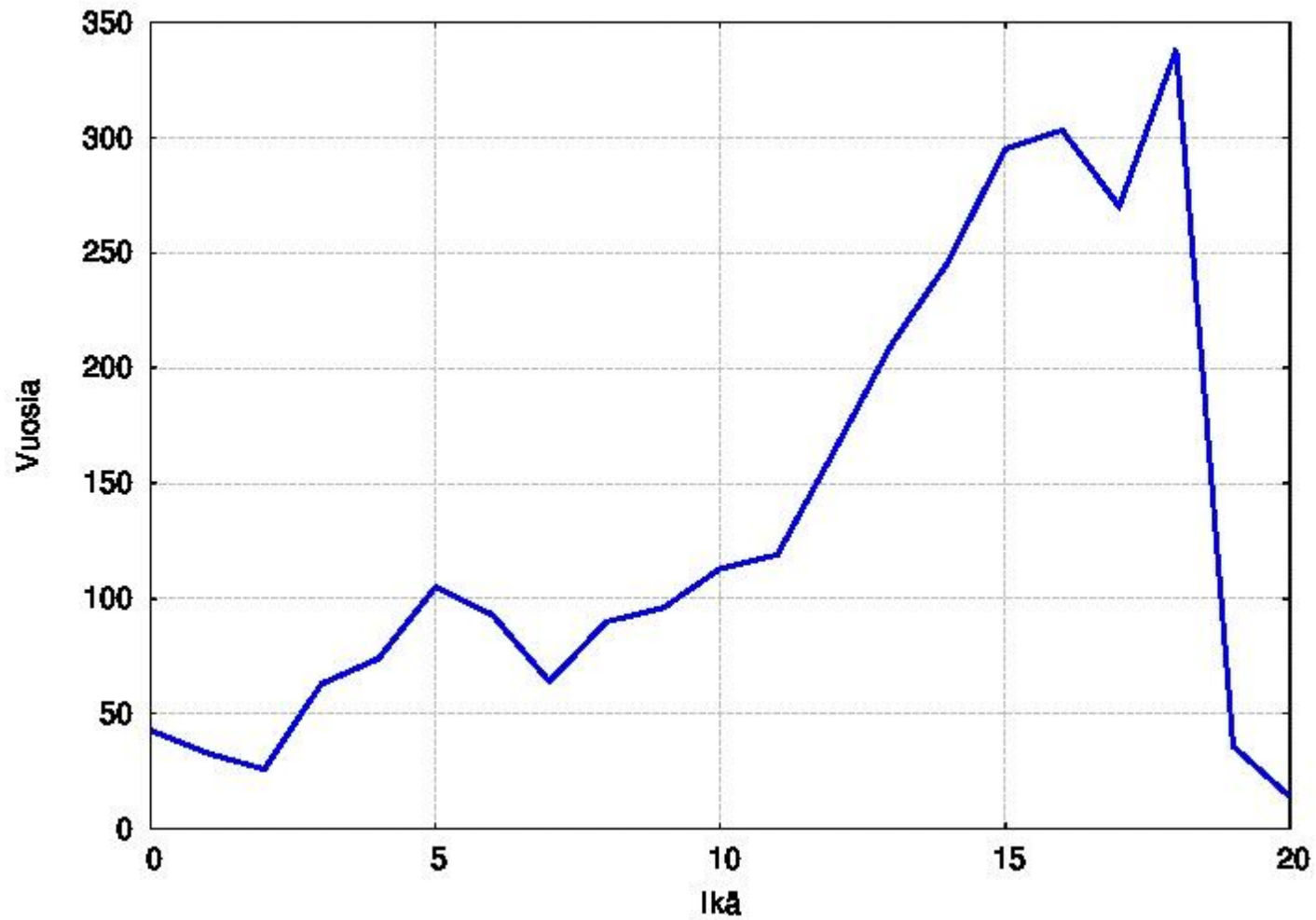
Riskiluokka kuvaa todennäköisyyttä joutua ongelmiin myöhemmällä iällä.

Esimerkki: lastensuojelu

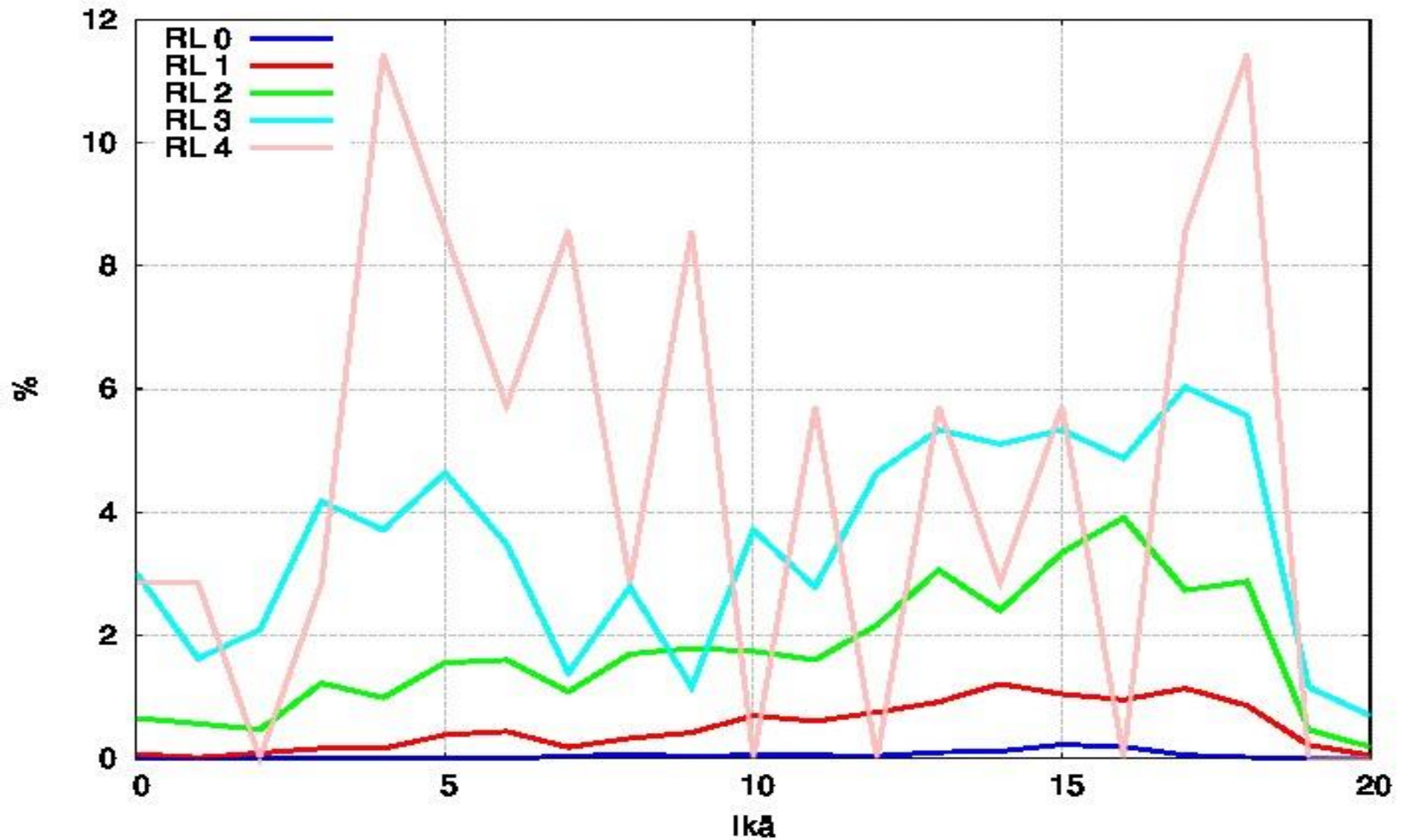
Osuudet 1987 kohortissa

- RL 0: 74 %
- RL 1: 18%
- RL 2: 7%
- RL 3: 1,4%
- RL 4: 0,1%

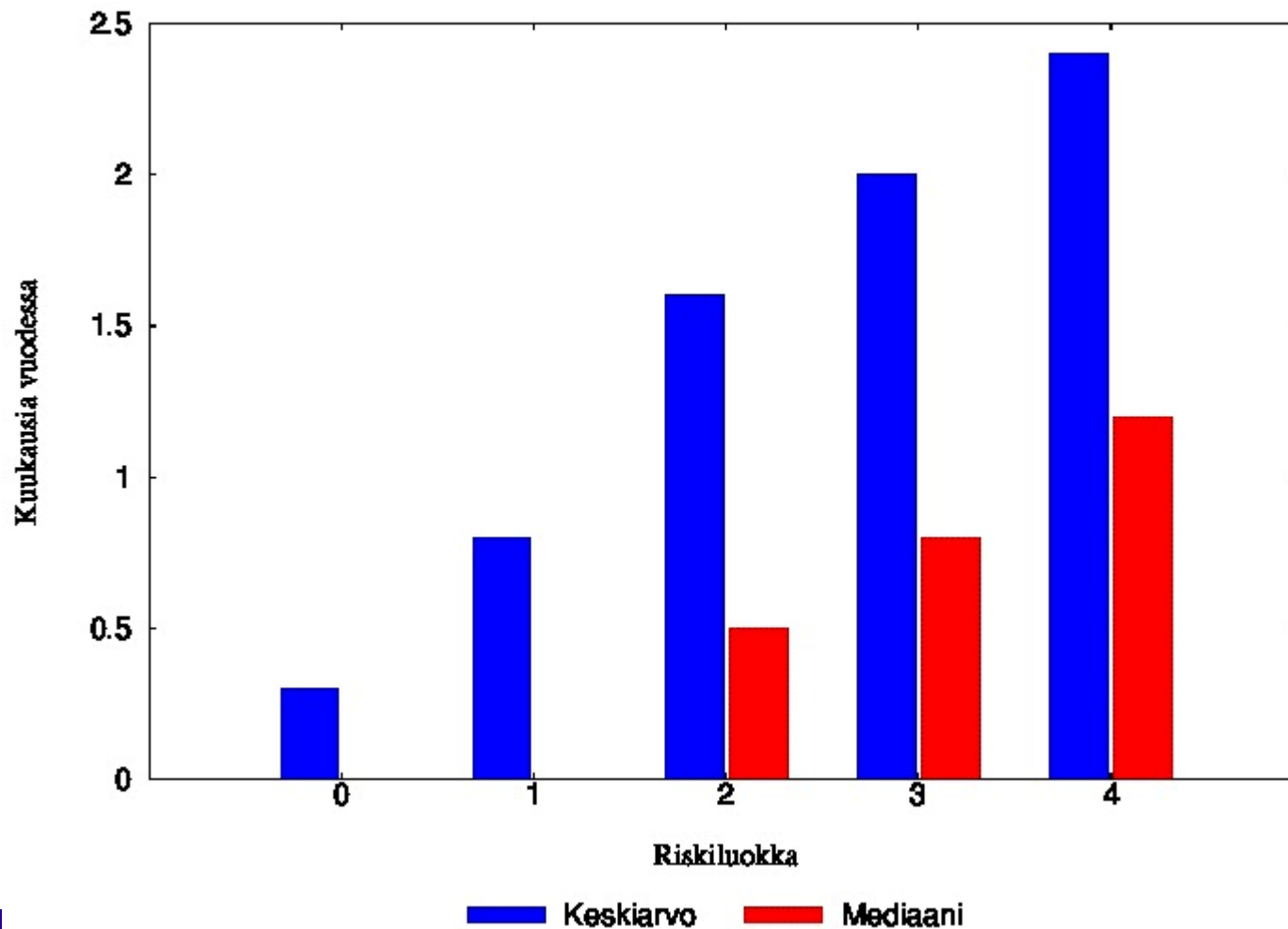
Esimerkki: lastensuojelu

Esimerkki: lastensuojelu

Esimerkki: lastensuojelu

Esimerkki: lastensuojelun tulost mittarit

Primäärinen tavoite yhteiskuntaan ja työelämään integroituneet kansalaiset

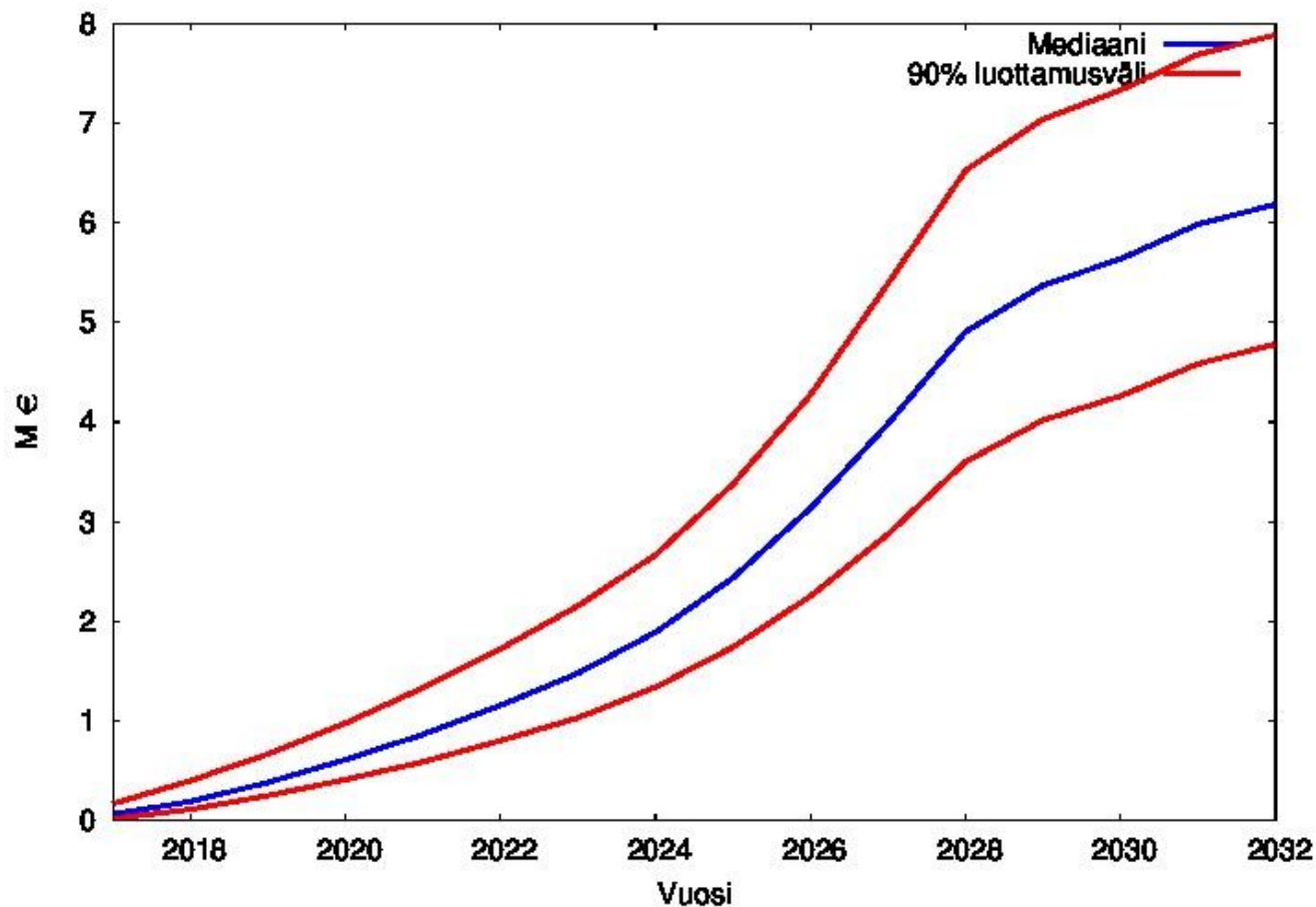
- "NEET 2.0" (Not in Employment, Education or Training)

Tulost mittareina lisäksi säästökohteet

- Säästökohteet analogisesti sijaishuollon kanssa (avohuolto, (tehostettu)/erityinen tuki perusopetuksessa, psykiatrinen erikoissairaanhoido,...)
- Seurataan myös interventioon osallistumista, koettua hyvinvointia, itseluottamusta, ihmissuhteita, koulupoissaoloja, ristiriitatilanteita koulussa, ... mutta näitä käytetään enemmän seuramaan palvelun toimivuutta matkalla pidemmän aikavälin tuloksia

Esimerkki: lastensuojelun kokonaiskustannukset

- Kustannusennuste nykyrahassa / 100 poikaa (50% RL0&1 ja 50% RL2-4)

Rakennamme huomisen menestyvää Suomea

- sitra.fi

- [Facebook.com/SitraFund](https://www.facebook.com/SitraFund)

- [@SitraFund](https://twitter.com/SitraFund)

- **Lisätietoja vaikuttavuusinvestoimisesta:**

- sitra.fi/vaikuttavuusinvestoiminen

Lastensuojelun Keskusliitto

ohjelmapäällikkö Ulla Lindqvist
Ulla.lindqvist@lskl.fi

17.2.2017

Lastensuojelun Keskusliitto
Armfeltintie 1, 00150 Helsinki
Puh. (09) 329 6011
toimisto@lskl.fi | www.lskl.fi

Huostaanoton taustat ja syyt/vanhemmuus

- Yhteiskunnallinen huono-osaisuuden kasautumisesta pienten lasten perheisiin, 70 % sai toimeentulotukea,
- Vanhempien uupumus (89%),
- Vanhemman masennus (33%) ja alkoholinkäyttö (26%)
- Kasvatustyylin sopimattomuus (rajattomuus tai ankaruus suhteessa lapsen tarpeisiin) 85 %
- Perheen sisäiset vuorovaikutusongelmat ja ristiriidat (76%)
- Perheessä ilmenevä väkivalta 48%
- 85% ei ollut saanut tarvitsemiaan palveluja
- Kulttuurisen taustaan liittyviä tekijöitä 24% mm. kulttuuriset ristiriidat, erilaiset kasvatustavat

Huostaanoton taustat ja syyt : lapset ja nuoret

- Lapsuuteen ja nuoruuteen liittyvät identiteetin rakentumisen tekijät (35 %) ja vaikeudet toverisuhteissa (25 %) näkyivät lapsen tilanteen taustalla
- Suurin yksittäinen taustatekijä liittyi koulunkäynnin ja opiskelun vaikeuksiin (47 %; teini-ikäisistä 70 %:lla)
- Lapsen ja nuoren ongelmallinen käyttäytyminen näkyi useimmiten psyykkisenä oireiluna (37 %) sekä
- alkoholin (14 %) ja huumeiden ja muiden päihteiden (13 %) käyttönä
- Lapsista 85 %, joiden sijoitus kodin ulkopuolelle ajankohtaistui tutkimusaikana, oli edellisen vuoden aikana ollut sijoitettuna kodin ulkopuolelle, ja lähes joka toinen lapsi oli ollut kiireellisesti sijoitettuna.

Lastensuojelun Keskusliitto

ohjelmapäällikkö Ulla Lindqvist
Ulla.lindqvist@lskl.fi

17.2.2017

Lastensuojelun Keskusliitto
Armfeltintie 1, 00150 Helsinki
Puh. (09) 329 6011
toimisto@lskl.fi | www.lskl.fi

Toteutuskumppaneiden kartoitus

- Kysely auki nyt LSKL:n sivuilla lskl.fi
- Kysely auki 10.3 kello 12.00 saakka
- Haastattelut kevään aikana (LSKL)
- Haastattelujen pohjalta esitys etenemisestä eteenpäin (Epique, FIM, LSKL)

A young child, seen from behind, is running towards a large, solid blue door. The child is wearing a blue jacket with white stripes on the sleeves, a dark beanie, and camouflage-patterned pants. They are reaching out with their right hand to touch the door handle, while their left hand is pressed against the door. The scene is set outdoors on a paved surface, with a strong shadow cast by the child onto the door. The word "Kiitos!" is written in white text on the right side of the door.

Kiitos!